

BESZÁMOLÓ

a Nők a Kutatói Életpályán Elnöki Bizottság tevékenységéről a Magyar Tudományos Akadémia 2019. évi májusi rendes Közgyűlése számára

A Nők a Kutatói Életpályán Elnöki Bizottság a beszámolási évben az eredetileg meghatározott feladatai mentén folytatta munkáját.

Az év folyamán a Bizottság két ülést tartott, az ülések között a Bizottság tagjai elektronikus levelezés útján tartották a kapcsolatot.

Az MTA 2018. májusi 189. Közgyűlésének kezdetéig a Bizottság tagjainak közreműködésével egy egyetemen (Simmelweis Orvostudományi Egyetem) és négy akadémiai kutatóközpontban (Energiatudományi Kutatóközpont, Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont, Társadalomtudományi Kutatóközpont) került sor kutatónők fórumára. Ezen túlmenően – különösen a női akadémikusok jelölésének előkészítésével kapcsolatban – a Bizottság képviselői konzultációkat folytattak az MTA tudományos osztályainak elnökeivel és az MTA női akadémikusaival. A Bizottság javaslatainak egy részét már év folyamán megküldte az MTA Elnökének, valamint a 2019. évi akadémikusválasztás előkészítésére létrejött eseti bizottság részére.

A Nők a Kutatói Életpályán Elnöki Bizottság által a beszámolási év folyamán megfogalmazott javaslatok az alábbiakban foglalhatók össze:

1. Karrier újrakezdésével és segítségével kapcsolatos intézkedések

1.1. Kisgyermekes anyák számára az MTA doktora cím megszerzéséhez szükséges disszertáció megírását segítő – egy vagy két félévre szóló – ösztöndíj létrehozása. Az ösztöndíjat csak az kaphatná meg, akinek a disszertációja igazolhatóan előrehaladott állapotban van, az ösztöndíjasok munkáját szigorúan ellenőriznék. Az ösztöndíjat elnevezhetnék Hugonnai Vilmárról, Péter Rózsárról vagy Fux Vilmárról.

1.2. A munkába visszatérő kismamák számára a felzárkózásukat segítő pályázatok kiírása, annak érdekében, hogy csökkenthessék tudományos karrierjükben bekövetkezett lemaradásukat.

1.3. Az MTA hozzon létre speciális utazási keretet a GYES/GYED-en levő, ill. arról éppen visszatért (pl. az első évben) kisgyermekes kutatónők számára külföldi konferenciárészvétel támogatására, ezeknél a kiutazásoknál nem lenne feltétel előadás tartása. Ez lényegesen segítené a nemzetközi kapcsolatok ápolását, fejlesztését, és – ami rendkívül fontos – az általános szakmai trendek figyelemmel kísérését.

1.4. A különféle pályázatok elbírálásánál ne az utolsó 5 év publikációs tevékenysége legyen a meghatározó, ez ugyanis a kisgyermekes anyáknál nem biztos, hogy helyes képet ad a pályázó addigi munkásságáról.

1.5. Igen fontos lenne a mentorálásra való intézményi gondoskodás és a nők tudatos karrierépítésének segítése.

2. Gyermekvállalással kapcsolatos intézkedések

- 2.1. Az MTA kutatóintézeteiben foglalkoztatott kutatónők esetében a szülés és gyermekgondozás után munkába visszatérő kutatónőket – kérésükre – bizonyos ideig mentesíteni kellene az adminisztratív és szervezési feladatoktól, annak érdekében, hogy kutatómunkájukban a távollét miatti esetleges lemaradásokat pótolni tudják.
- 2.2. Felsőoktatási intézményekben a kisgyermekes szülők igényeinek figyelembevétele a tanórák beosztásánál (pl. 17:00–20:00 óráig tartó, vagy hétfői órák alóli mentesség).
- 2.3. A kutatói pályával/életformával összeegyeztethető részmunkaidő vagy távmunka biztosítása és támogatása várandós anyák és kisgyermekes szülők számára.
- 2.4. Az éves szabadságoknak – a munkajogi szabályok adta keretek között – oly módon való kiadása, hogy az jobban megfeleljen a családok igényeinek és a gyermeknevelésből adódó feladataiknak.
- 2.5. Egyetemek, kutatócentrumok közelében bölcsődei, óvodai helyek biztosítása, mégpedig a gyermekek felügyeletének nagyfokú időbeli rugalmasságával.
- 2.6. Minél több videokonferencia szervezése, az elektronikus szavazások lehetőségének növelése.
- 2.7. Az MTA székházában és a kutatóközpontokban megrendezésre kerülő rendezvényeken gyermekfelügyelet biztosítása.
- 2.8. Kisiskolások számára nyári szünetekben kedvező árfekvésű és színvonalas intézményi nyári táborok szervezése. *(Megjegyzés: 2 gyermek egy havi nyári táboroztatása egy munkatársi fizetést tesz ki.)*

3. Nők/férfiak arányának figyelemmel kísérése rendezvényeken, bizottságokban

- 3.1. A különféle ösztöndíjak felől döntést hozó bizottságok összetételénél vegyék figyelembe a nemek arányát, és az tükrözze az adott tudományterületen belüli nemek közti arányt.
- 3.2. Az MTA különféle bizottságai beszámolóikban külön térjenek ki arra, hogy az adott bizottság összetételében hogyan alakul a férfiak és a nők aránya.
- 3.3. A jövőben az MTA által kiírt pályázati beszámolóikban adatokat kérjenek arra vonatkozóan is, hogy az adott pályázat keretében megtartott konferenciákon miképpen alakult a férfi és női előadók aránya.
- 3.4. A MTA osztályai által rendezett és az MTA kutatóhálózatában sorra kerülő rendezvények szervezése során külön figyelmet kellene fordítani a férfi és női előadók megfelelő arányára.
- 3.5. Külön rovat indítása az MTA honlapján, amely sikeres női kutatókat mutat be.

A fenti javaslatokon túlmenően, a Bizottság szükségesnek tartja, hogy az MTA foglalkozzon az esetleges zaklatási ügyek kezelésével. Megjegyzendő, hogy zaklatásnak mind nők, mind pedig férfiak lehetnek áldozatai. A munkahelyi zaklatással kapcsolatban a Bizottság kétirányú javaslattal szeretne élni. Egyfelől javasolja bizonyos felsőoktatási intézmények (ELTE, CEU) mintájára a munkahelyi zaklatások kérdését kezelő MTA-szabályzat kidolgozását és

elfogadását. Másfelől pedig kívánatosnak tartja, hogy a kutatóközpontokban, önálló kutatóintézetekben jelöljenek ki a munkahelyi közösség bizalmát élvező két személyt (egy férfit és egy nőt), akihez a munkahelyi zaklatások ügyeivel az érintettek fordulhatnak. Ezek a személyek intézkednének az egyes zaklatási ügyek kivizsgálásáról mind a panaszos, mind pedig a bepanaszolt jogainak messzemenő figyelembevételével.

Budapest, 2019. március 19.

Lamm Vanda s. k.
a Nők a Kutatói Életpályán
Elnöki Bizottság
elnöke